

Het Hernse Kartuizerklooster

Alhoewel de kartuizers reeds in 1084 in het Franse "Carthusia" (Chartreuse) als kloosterorde ontstonden, situeert hun uitbreiding buiten de eigen landsgrenzen zich voornamelijk in de 14de en de 15de eeuw. Hun contemplatief kluzenaarsbestaan spiegelde ze zich aan het leven van de H. Bruno (1032-1101). De orde telde monniken en ledenbroeders, die vooral begaan waren met hun eigen zielenheil in een leven van eenzaamheid en afzondering.

Dit betekende echter niet dat hun kloosters een armoedig uitzicht hadden, integendeel.

De feitelijke **stichting** van het Kartuizerklooster van Herne wordt toegeschreven aan Walter II, heer van Edingen, die hiervoor aan de rand van de Harebeekvallei, in de omgeving van een Mariakapel, gronden ter beschikking stelde. In 1314 bekrachtigde bisschop Petrus van Kamerijk de definitieve toelating voor de oprichting. Het Kartuizerklooster van Herne was het oudste van de Lage Landen. Van hieruit werden in de eerste helft van de 14de eeuw de kloosters van Antwerpen (Kiel), Geraardsbergen, Gent-Rooigem, Diest-Zelem en Brussel-Scheut gesticht. Een zekere Robertus, afkomstig uit het klooster van Sint-Pietersdal te Vervins (Frankrijk), werd hier tot eerste abt benoemd. Dankzij de geschriften van een aantal monniken waaronder Arnold Beeltsens (+1483), Jan Ammonius (+1534) en Willem Pede (+1765) is de historiek van het klooster vrij nauwkeurig bekend. De instelling wist zich te verrijken met tal van schenkingen. Zo schonk de bekende schilder Rogier Van der Weyden (1400-1464), bij de intrede van zijn zoon Cornelius in het klooster, naast een aanzienlijke som geld een schilderij met als thema de kruisafneming. Uit inventarissen bleek dat het klooster van Herne zomaar eventjes 132 schilderijen bezat. Ook de inrichting en de versiering van dit huis moet oogstrelend geweest zijn.

Hiervan is echter in 1580 heel wat verloren gegaan toen het gebouw door de Ninoofse protestanten verwoest werd. De kloosterkerk, die in 1598 hersteld was, deed nadien nog een tijdlang dienst als parochiekerk, aangezien ook deze laatste tijdens dezelfde golf van gewelddaden ernstig beschadigd werd.

De Kartuizerorde werd in 1783 door de verlichte despoot Jozef II definitief opgeheven en ontbonden. De inboedel, waaronder de waardevolle bibliotheek, raakte nadien verspreid over diverse instellingen. Zo worden thans werken bewaard in de Koninklijke Bibliotheek van Brussel en het British Museum in Londen. Het omvangrijke gebouwenbestand werd in het begin van de 19de eeuw grotendeels afgebroken. Onder meer de kerk, de gastenkamer, de refter, de kapittelzaal en het eigenlijke cellenklooster bezweken toen onder het geweld van de slopershamer. De belangrijkste restanten van het eens zo prestigieuze klooster werden daardoor herleid tot de priorij met poortgebouwen een langschoor. Deze 18de eeuwse gebouwen zijn te bereiken via de Kapellestraat en de weg Oud Klooster.

De priorij: Kapellestraat 74.

Niettegenstaande de huidige priorij of abtswoning uit 1716 dateert, leunt de architectuur nauw aan bij de Vlaamse renaissance, die de burgerlijke architectuur van de 17de eeuw beheerste. Dit kan je o.m. afleiden uit de (deel vernieuwde) stenen kruisramen, de natuurstenen speklagen en de statige toegangspoort. In de bekronende nis, versierd met barokke voluten, staat het beeld van de H. Bruno, stichter van de orde. Diverse verbouwingen bezorgden de gevel een onregelmatige travee-indeling. In het voorportaal bevindt zich een steen met gotische inscriptie uit 1470. Het gebouw is gedeeltelijk aan het gezichtsveld onttrokken door een voorstaand scherm van heesters en bomen waaronder de kastanjabomen en de rode beuken die de gekasseide inrit afboorden. In de onmiddellijke omgeving van dit klooster vond in 1798 een bloedig treffen uit de Boerenkrijg plaats: een arduinen steen in de bakstenen omheiningmuur brengt hulde aan de slachtoffers en motiveert hun optreden.

De langschoor: Oud Klooster.

De bakstenen langschoor dateert uit 1705 en is het enige overgebleven bedrijfsgebouw van het oude klooster. Het plaatselijk gebruik van natuursteen o.m. langs beide zijden van de inrijpoort, getuigt van de hoge ouderdom van dit religieuze gebouwencomplex.

Het voormalig klooster en de omgeving werd bij Vlaams decreet in 2003 beschermd. Het belang van dit kartuizerklooster voor het toenmalige culturele leven der Middeleeuwen was aanzienlijk. Herne fungeerde als een centrum van kopiïsten en als vertaalcentrum voor andere kloosters en voor de gegoede burgerij in Brabant en in het Brusselse. Merkwaardig is dat in de Hernse Kartuis de **eerste vertaling van delen van de Bijbel** uit het Latijn in het Middelnederlands werd verricht ca. 1360. De Middelnederlandse versie diende als basis voor de beroemde Delftse bijbel, de eerste gedrukte bijbel, uit 1477.

Recent heeft wetenschappelijk onderzoek uitgewezen dat niet alleen een monnik uit de Hernse Kartuis, nu bekend als **Petrus Naghel**, de eerste Middelnederlandse vertaling van de Bijbel heeft realiseerd, maar dat Herne eveneens bekend was als een zeer belangrijk centrum van boekenproductie. Talrijke belangrijke werken werden er gecopieerd en vertaald voor andere kloosters en zelfs voor de opkomende Brabantse burgerij. Vroeger meende men dat deze boekenproductie gebeurde in het Rooklooster in het Brusselse.

De cultuurgroep Hernia vzw wil de uitzonderlijke betekenis van de Hernse Kartuis verder onderzoeken samen met universiteiten en specialisten terzake via een eigen Studiecentrum voor de Hernse Kartuis.

De Vlaamse mysticus Jan van Ruusbroeck kwam er ook zijn stellingen over de moderne devotiebeweging uiteenzetten. Volgens de legende werd in het Hernse klooster het hart van Margaretha van York, zuster van de Engelse koning, begraven.

